

Constructive dialogue - Opening remarks

Worden de rechten van personen met een handicap in België vandaag beter gerespecteerd dan tien jaar geleden? Deze vraag ligt voor ons in deze constructieve dialoog. Unia, als monitoringmechanisme, wil een aanzet geven tot het antwoord op deze vraag.

Om met een positieve noot te beginnen, moeten we zeggen dat er inderdaad enige vooruitgang is geboekt op verschillende thema's. Vooral tijdens de laatste politieke legislatuur was er duidelijk politieke wil om een aantal zaken te verbeteren voor personen met een handicap. Er zijn bijvoorbeeld wetten aangenomen om het gemakkelijker te maken om werk en uitkeringen te combineren en om het risico op het verlies van uitkeringen door het samenwonen met een partner te verminderen, de interministeriële conferentie handicap is eindelijk weer van start gegaan in 2022 en er is een federaal actieplan en een interfederale strategie over handicap opgesteld.

We hebben echter ook te weinig vooruitgang gezien op veel belangrijke domeinen, zoals toegankelijkheid, zelfstandig wonen, onderwijs en werkgelegenheid, waar geen beslissende stappen in de richting van inclusie zijn gezet. Veel mensen met een handicap blijven verwezen naar het bijzonder onderwijs, blijven geïnstitutionaliseerd, werken niet of kunnen alleen werken in maatwerkbedrijven. Het ontbreekt hen aan een toegankelijke omgeving, redelijke aanpassingen en individuele ondersteunende maatregelen om volledige deelname aan de samenleving te garanderen. Het is niet zo dat er geen enkele positieve maatregel genomen is, maar toch blijven veel van de genomen initiatieven vooral in overeenstemming met het principe van integratie, eerder dan inclusie. En in sommige gevallen is er zelfs nieuwe wetgeving aangenomen die onverenigbaar is met de kernbeginselen van het VN-Verdrag.

Een voorbeeld van deze twee kwesties is het "Pacte d'excellence" dat door de Franse Gemeenschap is aangenomen en dat "inclusief onderwijs" wil bevorderen, maar eigenlijk gericht is op het bevorderen van integratie voor bepaalde leerlingen met een handicap door middel van redelijke aanpassingen. Kinderen met een verstandelijke beperking zijn duidelijk uitgesloten van de meeste maatregelen van het Pact, zoals blijkt uit de uitspraak van het Grondwettelijk Hof, die onderdelen van het Decreet als discriminatoir beschouwd.

Dus terwijl we op sommige gebieden positieve stappen zetten, zien we op andere gebieden stilstand en zelfs achteruitgang. Hoe is dit mogelijk? Deze dubbelzinnigheid wordt voornamelijk veroorzaakt door het ontbreken van een ambitieus en alomvattend beleidskader voor inclusie op alle beleidsterreinen. De bestaande actieplannen en strategieën hebben hun verdiensten, maar blijven een optelsom van bepaalde beleidsmaatregelen en geen gemeenschappelijke visie op inclusie.

Dit resulteert in een wisselend ambitieniveau bij de uitvoering van deze plannen. Terwijl sommige ministers een voortrekkersrol spelen, hebben andere ministers veel minder ambitie of ontwikkelen ze zelfs wetgevende maatregelen die lijnrecht ingaan tegen het federale actieplan en de principes van de CRPD, zoals de wet van 28 maart 2023 die het gemakkelijker maakt om het stemrecht voor personen met een verstandelijke beperking te beperken.

Het is erg jammer dat dit soort maatregelen nog steeds verdedigd worden met een discours van “bescherming”. Hoewel de sociale handicapdefinitie van het VN-Verdrag goed aanvaard is in de jurisprudentie, blijft de medische visie aanwezig in het politieke discours. Het idee blijft bestaan dat personen met een handicap tegen zichzelf beschermd moeten worden op basis van wat gezien wordt als hun belang, terwijl er aan de andere kant onvoldoende maatregelen bestaan om ondersteunde besluitvorming af te dwingen.

Is er dus vooruitgang geboekt? Ja, op sommige gebieden. Maar er is nog zeer veel werk aan de winkel. Laten we daarom deze constructieve dialoog als startpunt gebruiken. Om elke persoon met een handicap centraal te stellen in de dialoog. En om zo hun rechten eindelijk effectief te maken.

Hartelijk dank en ik wens alle deelnemers een zeer constructieve dialoog toe.

Constructive dialogue - Closing remarks

Zoals we vandaag hebben gezien, beginnen we niet bij nul.

Er zijn al een aantal maatregelen genomen.

Maar hoewel het VN-Verdrag al 15 jaar van toepassing is in België, hebben we vandaag veel initiatieven gehoord die pas in de laatste paar maanden zijn genomen, d.w.z. net voor het einde van de regeerperiode en net voor de evaluatie door het Comité. Sommige van deze initiatieven zijn nog niet bevestigd en kunnen niet worden geëvalueerd, en de meeste werden goedgekeurd zonder overleg met de organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen.

Hoewel Unia de verklaarde bereidheid van de autoriteiten om vooruitgang te boeken ten gunste van de rechten van personen met een handicap en de betrokkenheid van alle leden van de delegatie kan toejuichen, blijft Unia bezorgd over wat het niet heeft gehoord:

- 1) Unia heeft geen expliciet antwoord gehoord over een verbod op segregatie
- 2) Unia heeft geen engagement gehoord om de toegankelijkheid van bestaande gebouwen te garanderen
- 3) Unia heeft niet gehoord wat de autoriteiten van plan zijn te doen om ondersteunende besluitvorming te garanderen.
- 4) Unia heeft geen enkele toezegging gehoord om een einde te maken aan de onbeperkte vrijheidsberoving van geïnterneerde personen.

De tijd dringt, dus ik moet nog een laatste opmerking maken voordat ik afsluit. Uit de raadpleging van personen met een handicap door Unia blijkt dat het bestaan van vooroordelen en stereotypen een van de grootste obstakels blijft voor hun participatie. Zoals vanmorgen al werd gezegd, kost het tijd om een einde te maken aan stereotypen. Daarom vragen we de autoriteiten om onmiddellijk actie te ondernemen, op alle niveaus. De uitdaging is complex.

Eenzijds is inclusie essentieel om een einde te maken aan stereotypen. Daarom moeten we ervoor zorgen dat kinderen met en zonder handicap al vanaf zeer jonge leeftijd samenleven: in crèches, scholen, openbare gelegenheden, enz.

Aan de andere kant is het essentieel om een einde te maken aan stereotypen als we willen toewerken naar inclusie. Daarom moeten we dringend het grote publiek en professionals bewust maken en opleiden over het beeld dat ze hebben van een handicap, en de principes van inclusie en autonomie: opleidingen voor leerkrachten, architecten, webdesigners, politieagenten, de medische wereld, enzovoort.

We willen deze sessie afsluiten door de leden van het Comité, het middenveld en de vertegenwoordigers van de delegatie te bedanken voor deze dag en het werk dat ze hebben verricht. En door alle Belgische autoriteiten op te roepen om gebruik te maken van deze evaluatie. Gebruik het VN-Verdrag. Gebruik de aanbevelingen van het middenveld, de monitoringmechanismen en het Comité om een ambitieus plan op te stellen om alle artikels van het Verdrag effectief te implementeren.

Op die manier kunnen we bij de volgende evaluatie van België bij u terugkomen en bevestigen dat de rechten van personen met een handicap in België vandaag inderdaad beter worden gerespecteerd dan 10 jaar geleden.

Dank u voor uw aandacht.